

บทที่ 3

การพิจารณาคดีอาญาในศาลสูงต่างประเทศ

การพิจารณาคดีอาญาในศาลสูงของแต่ละประเทศนั้น อาจมีหลักและวิธีการปฏิบัติที่คล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันขึ้นอยู่กับระบบกฎหมาย และความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ ของประเทศนั้น ๆ ความแตกต่างของการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลสูงของระบบ Civil Law และระบบ Common Law ที่สำคัญประการหนึ่ง คือระบบลูกขุน (Jury) โดยศาลในระบบคอมมอนลอว์จะใช้ระบบลูกขุนในการพิจารณาคดีในศาลชั้นต้นไม่ต่ำกว่า 12 คน¹ ทำหน้าที่เป็นผู้ชี้ขาดข้อเท็จจริงว่าจำเลยในคดีอาญานั้นกระทำความผิด (Guilty) หรือไม่ (Not Guilty) โดยคำวินิจฉัยของคณะลูกขุน (Verdict) จะต้องมิใช่เสียงเป็นเอกฉันท์ อย่างไรก็ตามคณะลูกขุนอาจไม่ได้ประกอบด้วยคณะบุคคล 12 คน เสมอไป (Criminal Justice Act 1965 มาตรา 1 ของกฎหมายอังกฤษบัญญัติว่า “เมื่อดำเนินการพิจารณาแล้วคณะลูกขุนลดลงไม่ต่ำกว่า 9 คน ก็สามารถดำเนินการพิจารณาต่อไปได้”² การพิจารณาโดยใช้ระบบลูกขุนก็อาจมีส่วนผิดพลาดในเรื่องของความรู้ทางด้านกฎหมายเพราะคณะลูกขุนประกอบไปด้วยบุคคลธรรมดา จึงต้องมีการป้องกันในกรณีดังกล่าวเพื่อป้องกันความเสียหายจากอคติ และความลำเอียงของคณะลูกขุน โดยอาศัยกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการสืบพยานหลักฐาน เช่น Hearsay rule และ Exclusionary rule เป็นต้น³ ส่วนผู้พิพากษาอาชีพทำหน้าที่ในการวินิจฉัยข้อกฎหมาย เป็นจารีตประเพณีอย่างหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ดังนั้น ในคดีที่ใช้ระบบลูกขุน ในการพิจารณาคดี การตรวจสอบคำพิพากษาโดยศาลสูงจะถูกจำกัดอำนาจในการตรวจสอบข้อเท็จจริงที่ได้วินิจฉัยมาโดยคณะลูกขุนในศาลชั้นต้น ทำให้การพิจารณาคดีในศาลชั้นต้นมีความสำคัญมากต่อการให้ความยุติธรรม เพราะเป็นศาลเริ่มต้นคดี⁴ หากการพิจารณาของศาลชั้นต้นเป็นไป

¹I.G.Carvell and E. Swinfen, *Criminal Law and Procedure*, (London : Sweet & Maxwell, 1970), p.255.

²*Ibid.*, p.259.

³วิสันต์ เพิ่มทวีผล, “การตรวจสอบและการกำหนดข้อเท็จจริงในคดีอาญา”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534), น. 55.

⁴ราตรี ดามี, “การพิจารณาคดีอาญาในศาลสูง,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), น. 23.

อย่างรอบคอบก็ย่อมมีผลให้เกิดข้อเท็จจริงที่ประจักษ์ ส่งผลให้คำพิพากษาเป็นไปอย่างถูกต้องเที่ยงธรรมจะเห็นได้ว่าแนวคิดในการพิจารณาคดีอาญาของศาลชั้นต้นในระบบ คอมมอนลอว์ การรับฟังพยานหลักฐานได้กระทำต่อหน้าคณะลูกขุนทำให้เกิดความผิดพลาด ในการรับฟังพยานหลักฐานเกิดขึ้นได้น้อย เว้นแต่กรณีที่พิจารณาคดีอาญาที่มีความผิดเล็กน้อย การพิจารณาจะกระทำในศาลแขวงโดยผู้พิพากษานายเดียว โดยพิจารณาอย่างรวบรัดและปราศจากคณะลูกขุน จากเหตุผลดังกล่าวทำให้การพิจารณาอุทธรณ์ในคดีที่พิจารณาในศาลแขวงเป็นการพิจารณาใหม่ (trial de novo)

ส่วนการพิจารณาคดีของศาลในระบบซีวิลลอว์ ผู้พิจารณาข้อเท็จจริง คือผู้พิพากษา ซึ่งต้องนั่งพิจารณาคดีของคดีคณะ การพิจารณาโดยไม่ครบองค์คณะจะมีผลให้การพิจารณาคดีต้องเริ่มต้นใหม่ทั้งหมด แต่อาจเกิดปัญหาของการพิจารณาคดีล่าช้าขึ้นได้ การแก้ไขจึงมีการตั้งองค์คณะผู้พิพากษาสำรอง (Supplementary Judge or Ergänzungsrichter)⁵ ไม่เกินจำนวนผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะ ในคดีที่ต้องใช้ระยะเวลาในการพิจารณาคดีที่ยาวนาน โดยผู้พิพากษาสำรองจะทำการนั่งพิจารณาคดีด้วยเสมอ เมื่อผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะคนใดไม่สามารถพิจารณาคดีต่อไปได้ พิพากษาสำรองจะทำหน้าที่พิจารณาคดีดังกล่าวแทน ยกเว้นการพิจารณาคดีที่มีโทษเล็กน้อยในศาลแขวง กระบวนการพิจารณาจะเป็นไปอย่างรวบรัดเหมือนประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์ ซึ่งพิจารณาคดีโดยผู้พิพากษานายเดียว ส่วนความผิดที่มีอัตราโทษรุนแรง การพิจารณาต้องประกอบด้วยองค์คณะผู้พิพากษา เพื่อประกันความรอบคอบ โดยประกอบด้วยผู้พิพากษาอาชีพ และผู้พิพากษาสมทบ ทำให้การพิจารณาคดีเป็นไปอย่างรอบคอบและเป็นการควบคุมซึ่งกันและกันในการปฏิบัติหน้าที่อย่างรอบคอบมากกว่าการพิจารณาคดีในศาลแขวง

อย่างไรก็ตาม แม้โดยหลักการเบื้องต้นของทั้งสองระบบจะมีความแตกต่างกันอยู่บ้าง แต่การตรวจสอบคำพิพากษาโดยศาลอุทธรณ์ของทั้งสองระบบก็มีลักษณะเหมือนกันหลายประการ เช่น การอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ถือเป็นสิทธิของคู่ความในคดีอาญา และสามารถอุทธรณ์ได้ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย แต่เป็นการอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงเพียงครั้งสุดท้าย เนื่องจากการพิจารณาคดีในทั้งสองระบบมีหลักในการประกันความรอบคอบในการพิจารณาคดีมิให้เกิดความผิดพลาดอย่างเห็นได้ชัดในเบื้องต้น โดยขอแยกศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ใช้กฎหมายระบบ Common Law จะศึกษาของประเทศอังกฤษ และกลุ่มที่ใช้กฎหมายระบบ Civil Law จะศึกษาของประเทศประเทศฝรั่งเศส ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

⁵ เฟิ่งอ้าง, น. 24.

3.1 ประเทศอังกฤษ

การอุทธรณ์ฎีกาในประเทศอังกฤษพอจะเริ่มเห็นเค้าโครงได้ในรัชสมัยของพระเจ้าวิลเลียมที่ 1 คือ การอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลศาสนา (Ecclesiastical Court) ไปยังสภาที่ปรึกษาสมเด็จพระสังฆราชที่กรุงโรม และต่อมาในรัชสมัยของพระเจ้าเฮนรีที่ 2 ได้ทรงโปรดเกล้าให้สถาบันการปกครองกลาง (Curia Regis) ซึ่งทำหน้าที่เป็นศาลหลวงด้วย

ต่อมาศาลคิงส์เบนช์ซึ่งเป็นศาลที่แยกตัวออกมาจากศาลหลวง (Curia Regis Court) อำนาจศาลคิงส์เบนช์สืบเนื่องมาจากพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ ทำหน้าที่คอยตรวจตราและแก้ไขข้อผิดพลาดในการพิจารณาของศาลท้องถิ่นและศาลหลวง จึงจัดได้ว่าศาลนี้เป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีที่อุทธรณ์มาจากศาลอื่น ๆ⁶

ก่อนหน้านั้นในรัชสมัยของพระเจ้าเอ็ดเวิร์ดที่ 1 (ค.ศ. 1272-1307) ราษฎรผู้มีความทุกข์ร้อนทางคดีความได้ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาต่อพระองค์เพื่อขอให้พระราชวินิจฉัยข้อพิพาทของตนโดยผ่านทางชานเซลเลอร์ (The Chancellor) ซึ่งเป็นราชเลขาธิการในพระองค์ โดยพระองค์ทรงให้ราชเลขาธิการในพระองค์ไต่สวนมูลกรณีเสียขั้นหนึ่งก่อน

ในศตวรรษที่ 13 และ 14 กฎหมายคอมมอนลอว์ได้พัฒนาจนมีระบบกฎเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัว ผู้เสียหายที่ไม่ได้รับการเยียวยาจากศาลคอมมอนลอว์ได้จึงร้องขอความเป็นธรรมต่อพระมหากษัตริย์ได้ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการแก้ไขปัญหานี้ คือ ลอร์ดชานเซลเลอร์ ต่อมาในศตวรรษที่ 15 ชานเซลเลอร์แต่ผู้เดียวก็ออกนั่งพิจารณาคดีและวินิจฉัยคดีในนามตนเองจึงทำให้เกิดศาลชานเซลเลอร์ขึ้น คำพิพากษาของศาลชานเซลเลอร์ คู่ความอาจขอให้พิจารณาใหม่ได้ (Rehearing) และคู่ความอาจอุทธรณ์คำวินิจฉัยไปยังศาลสูงสุดได้ (The House of Lords) ไม่ว่าคดีนั้นจะได้พิจารณาใหม่หรือไม่ก็ตาม

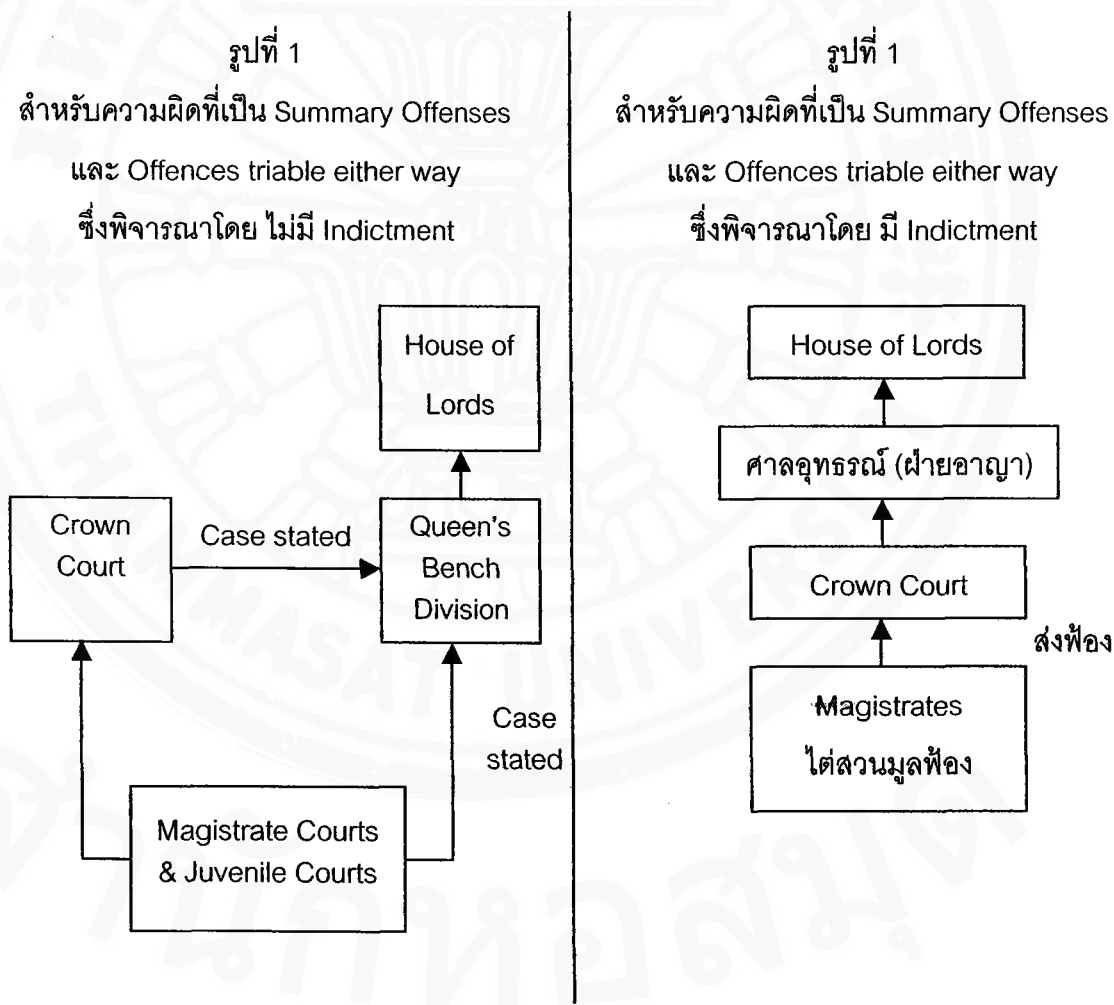
ในระยะต้นศตวรรษที่ 19 ระบบกฎหมายและระบบศาลของอังกฤษมีข้อบกพร่องหลายประการ จึงมีการแต่งตั้ง Judicature Commission ขึ้น คณะกรรมการนี้ได้เสนอความเห็นในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายจนกระทั่งในปี ค.ศ. 1874-1875 ได้มีการตรากฎหมายซึ่งเรียกว่า The Supreme Court of Judicature Act, 1874-1875 และต่อมามี Orders in Council ในปี ค.ศ. 1881 ตามกฎหมายใหม่นี้เป็นการปรับปรุงระบบศาลสูง โดยมีวัตถุประสงค์จะโอนเขตอำนาจ

⁶ ชาญณรงค์ ปราณจิตต์ และคณะ, “การวิจัยเพื่อหาวิธีลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา”, รายงานการวิจัยสาขานิติศาสตร์ เสนอต่อคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ, (2444) น. 20-22.

ของศาลดั้งเดิมทั้งหลายโดยจัดตั้งศาล Supreme Court of Judicature ขึ้น ประกอบด้วยศาลสูง 2 ศาล คือ ศาลสูง (The High Court of Justice) และศาลอุทธรณ์ (The Court of Appeal) การอุทธรณ์ ฎีกาจึงเปลี่ยนไป⁷ กล่าวคือ คำพิพากษาของศาลระดับต้นต้นจะอุทธรณ์ต่อไปได้ยัง ศาลใดก็ต้องเป็นไปตามคำสั่งและกฎเกณฑ์เกี่ยวกับวิธีพิจารณาความในศาลนั่นเอง

3.1.1 โครงสร้างศาลและเขตอำนาจของศาลของประเทศอังกฤษ

ศาลอุทธรณ์ ฎีกาในคดีอาญา (ประเทศอังกฤษ)⁸

⁷ เฟิงฮ้าง, น. 22-23.

⁸ เฟิงฮ้าง, น. 59.

ระบบศาลยุติธรรมของอังกฤษแบ่งออกเป็น 3 ชั้น ได้แก่ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ชั้นกลาง และศาลสูงสุดของประเทศ ในการศึกษาจะขอกล่าวถึงเฉพาะศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญา ซึ่งแบ่งตามลำดับชั้นของศาลได้ดังนี้

- 1) ศาลชั้นต้น ได้แก่ ศาลแขวง (Magistrate Court)
- 2) ศาลสูงชั้นกลาง ได้แก่
 - 2.1) ศาลอุทธรณ์ฝ่ายคดีอาญา (Court of Appeal criminal Division)
 - 2.2) ศาลคราวน์คอร์ท (Crown Court)
 - 2.3) ศาลไฮคอร์ท แผนกควีนเบนช์ (Queen's Bench Divisional Court)⁹
- 3) ศาลสูงของประเทศ ได้แก่
 - 3.1) Judicial Committee ของ Privy Council
 - 3.2) ศาลสภาขุนนาง (House of Lords)
- (1) ศาลชั้นต้น (Magistrates Courts)

ศาลชั้นต้น ได้แก่ ศาลแขวง (Magistrates Courts) เป็นศาลที่มีเขตอำนาจชั้นต้นในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญา สำหรับความผิดที่เป็น Summary offences¹⁰ และ Offences triable either way¹¹ ซึ่งพิจารณาโดยไม่มี Indictment ผู้พิพากษาในศาลนี้มี 2 ประเภท คือ Lay Magistrates ซึ่งเป็นตำแหน่งที่ไม่มีเงินเดือน พระมหากษัตริย์ทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งขึ้นกับ Stipendiary Magistrate ซึ่งเป็นผู้พิพากษาอาชีพ มีเงินเดือน พระมหากษัตริย์ทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งตามคำแนะนำของ Lord Chancellor¹²

⁹ สุนัย มโนมัยอุดม, ระบบกฎหมายอังกฤษ, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545), น. 189.

¹⁰ Summary offences คือความผิดไม่ร้ายแรง เช่น ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการจราจร ซึ่งฟ้องต่อ Magistrate Court โดยไม่ต้องมีคำฟ้องเป็นหนังสือที่เรียกว่า Indictment สำหรับความผิดประเภทนี้ Magistrate Court จะพิจารณาพิพากษาไปได้เลย

¹¹ Offences triable either way คือความผิดที่จะพิจารณาโดยวิธีของความผิด แบบ Summary offences หรือ Indictable offences ที่ต้องมีการไต่สวนมูลฟ้องก่อน โดยมีคำฟ้องเป็นหนังสือ ที่เรียกว่า Indictment เช่น ความผิดฐานให้การเท็จ (perjury)

¹² ชาญณรงค์ ปราณจิตต์, อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 6, น. 48-49.

(2) ศาลสูงชั้นกลาง ได้แก่

2.1) ศาลอุทธรณ์ฝ่ายคดีอาญา (Court of Appeal criminal Division) เป็นศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาอุทธรณ์จาก Crown Court ซึ่งพิจารณาคดีโดยมี Indictment

ผู้พิพากษามี Lord Chief Justice¹³ เป็นประธาน และ Lords Chancellor อาจขอให้ High Court Judges นั่งพิจารณาในศาลนี้ได้

องค์คณะโดยปกติศาลอุทธรณ์ (ฝ่ายคดีอาญา) ประกอบด้วยผู้พิพากษา 3 คน แต่บางครั้งอาจประกอบด้วยผู้พิพากษาเต็มคณะ 5 คน หรือ 7 คน¹⁴

ศาลอุทธรณ์ฝ่ายคดีอาญา ไม่ถูกบังคับให้ต้องวินิจฉัยตามแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาเดิมของตนเองอย่างเคร่งครัด ศาลนี้อาจไม่วินิจฉัยตามแนวเดิมได้เมื่อเห็นว่า ข้อกฎหมายดังกล่าวไม่ถูกต้อง ซึ่งแตกต่างกับศาลศาลอุทธรณ์ฝ่ายคดีแพ่ง¹⁵

2.2) ศาลคราวน์คอร์ต (Crown Court) เป็นศาลที่มีเขตอำนาจขั้นต้นในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญา สำหรับความผิดที่เป็น Indictable offences¹⁶ และ Offences triable either way พิจารณาโดยมี Indictment กับมีเขตอำนาจชั้นอุทธรณ์ในการพิจารณาอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงหรือปัญหาข้อกฎหมายจาก Magistrates Courts และ Juvenile Court

ผู้พิพากษาใน Crown Court มี 3 ประเภท ได้แก่

1. ผู้พิพากษาศาลสูง (High Court Judges) เป็นผู้พิพากษาที่มาจากศาลสูงแผนกควีนเบนช์ (Queen's Bench Divisional Court) จะพิพากษาคความผิดอาญาที่ร้ายแรง เช่น ฐานฆ่าคนตายและฐานเป็นกบฏ

¹³ Lord Chief Justice เป็นตำแหน่งผู้พิพากษาอาชีพเต็มเวลา มีเงินเดือน พระมหากษัตริย์ทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งตามคำแนะนำของนายกรัฐมนตรี ดำรงตำแหน่งตลอดชีพที่ประพฤติชอบ และอาจถูกถอดถอนจากตำแหน่งได้ โดยมติของรัฐสภา (Address of both Houses of Parliament) โดยเกษียณอายุเมื่ออายุครบ 75 ปี

¹⁴ ชาญณรงค์ ปรานีจิตต์, อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ 6, น. 55.

¹⁵ สุนัย มโนมัยอุดม, อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ 9, น. 19-191.

¹⁶ Indictable offences คือ ความผิดร้ายแรง เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตาย สำหรับความผิดประเภทนี้ Magistrates ต้องทำการไต่สวนมูลฟ้องก่อน ถ้าคดีมีมูลก็จะส่งฟ้องต่อ Crown Court โดยมีคำฟ้องเป็นหนังสือ Indictment ซึ่งบุคคลใดบุคคลหนึ่งยื่นต่อ Crown Court ระบุลักษณะความผิดที่กล่าวหาโดยสังเขป และจำศาลลงลายมือชื่อด้วย ถ้าคดีไม่มีมูล Magistrates จะยกฟ้อง

2. ผู้พิพากษาหมุนเวียน (Circuit Judges) เป็นผู้พิพากษาอาชีพ ทำงานเต็มเวลา มีเงินเดือนประจำ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของ Lord Chancellor โดยคัดเลือกจากผู้ประกอบอาชีพทนายความมาไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง Recorder มาไม่น้อยกว่า 3 ปี นิ่งพิจารณาคดีอาญาที่เป็นความผิดไม่ร้ายแรงนัก เช่น ฐานทำร้ายร่างกาย

3. รีคอร์ดเตอร์ (Recorders) มีอำนาจในการนั่งพิจารณาคดีอาญาเช่นเดียวกับผู้พิพากษาหมุนเวียน เป็นตำแหน่งที่ทำงานไม่เต็มเวลา (Part time) ได้ค่าตอบแทน (Fee) เป็นรายวันตามที่นั่งพิจารณา¹⁷ คัดเลือกจากผู้ประกอบอาชีพทนายความมาไม่น้อยกว่า 10 ปี พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของ Lord Chancellor

องค์คณะ Crown Court ในฐานศาลชั้นต้นประกอบด้วยผู้พิพากษาคนเดียวร่วมกับคณะลูกขุนอีก 12 คน โดยผู้พิพากษาเป็นผู้วินิจฉัยข้อกฎหมาย ส่วนคณะลูกขุน ทำหน้าที่วินิจฉัยข้อเท็จจริง เว้นแต่ในกรณีพิจารณาอุทธรณ์จาก Magistrates Courts ผู้พิพากษาของ High Courts Judge หรือ Recorder เป็นผู้ชี้ขาดในปัญหาข้อกฎหมาย¹⁸

2.3 ศาลไฮคอร์ท แผนกควีนเบนช์ (Queen's Bench Divisional Court) มีเขตอำนาจชั้นอุทธรณ์ในการพิจารณาอุทธรณ์ปัญหาข้อกฎหมายทั้งทางอาญาและทางแพ่งที่อุทธรณ์มาจาก Magistrates และ Crown Court โดยวิธี Case stated¹⁹ ศาลแผนกนี้มี Lord Chief Justice เป็นประธานและประกอบด้วย High Court Judges 44 คน²⁰

(3) ศาลสูงสุดของประเทศ ได้แก่

3.1) Judicial Committee ของ Privy Council (คณะองคมนตรี) เป็นศาลสูงสุดซึ่งเขตอำนาจชั้นสุดท้ายในการพิจารณาฎีกาทันทั้งทางแพ่งและอาญา จากศาลของประเทศในเครือจักรภพที่กำหนดให้ฎีกาไปยัง Committee ดังกล่าว และจากศาลของประเทศในอาณานิคมของอังกฤษ

ผู้พิพากษาประกอบด้วย Lord Chancellor, Law Lords 11 คน และ Privy Council ทั้งหมดซึ่งเคยดำรงตำแหน่งตุลาการชั้นสูง

¹⁷ ชาญณรงค์ ปรานีจิตต์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 6, น. 51.

¹⁸ เพิ่งอ้าง, น. 52.

¹⁹ Case stated คือ วิธีอุทธรณ์เฉพาะในปัญหาข้อกฎหมายจาก Magistrates Courts หรือ Crown Court ไปยัง High Courts

²⁰ ชาญณรงค์ ปรานีจิตต์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 6, น. 53.

องค์คณะในการนั่งพิจารณา Judicial Committee ของ Privy Council ประกอบด้วยผู้พิพากษา 3 คน แต่ในกรณีที่สำคัญจะมีผู้พิพากษา 5 คน นั่งพิจารณา

3.2) ศาลฎีกาขุนนาง (House of Lords) เป็นศาลสูงสุดของอังกฤษ เวลส์ สกอตแลนด์ และไอร์แลนด์เหนือ มีเขตอำนาจในฐานะเป็นศาลฎีกาในการพิจารณาฎีกาทั้งทางแพ่งและอาญา แต่ House of Lords ในฐานะเป็นศาลฎีกาจะประกอบด้วย Lord Chancellor เป็นประธาน Law Lord 11 คน และขุนนาง (peers) อื่นซึ่งดำรงหรือเคยดำรงตำแหน่งตุลาการชั้นสูง (คือตำแหน่ง Lord Chancellor, High, Court Judges และ Lords Justices of Appeal) ในการพิจารณาจะดำเนินการโดย Appellate Committee ของ House of Lords ซึ่งมีองค์ประกอบเช่นเดียวกับ House of Lords ในฐานะเป็นศาลฎีกา เมื่อ Appellate Committee พิจารณาเสร็จแล้วก็จะเสนอรายงานเป็นหนังสือต่อ House of Lords ในฐานะเป็นศาลฎีกาเพื่อลงมติให้เป็นคำพิพากษาของ House of Lords ต่อไป²¹

องค์คณะ Appellate Committee ประกอบด้วยผู้พิพากษาอย่างน้อย 3 คน และ House of Lords ในฐานะเป็นศาลฎีกาก็ต้องประกอบด้วยผู้พิพากษาอย่างน้อย 3 คน เช่นกัน

3.2 แนวปฏิบัติของศาลสูงในการพิจารณาคดีอาญา

การพิจารณาคดีอาญาในประเทศอังกฤษ จะวางหลักให้การพิจารณาปัญหาข้อเท็จจริงยุติเพียงศาลสูงชั้นกลาง อันได้แก่ ศาล Crown Court และศาลอุทธรณ์ฝ่ายคดีอาญา (Court of Appeal Criminal Division) เท่านั้น ศาลสูงสุดของประเทศ (House of Lords) เป็นศาลทบทวนข้อกฎหมาย (Review Court) ทบทวนเฉพาะปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น ไม่มีหน้าที่พิจารณาปัญหาข้อเท็จจริง เนื่องจากปัญหาข้อเท็จจริงอุทธรณ์ได้เพียงครั้งเดียว แต่อยู่ภายใต้การพิจารณากลับกรองอย่างรอบคอบ กล่าวคือ การพิจารณาปัญหาข้อเท็จจริงใช้คณะลูกขุนในการฟังพยานหลักฐาน โอกาสฟังข้อเท็จจริงผิดพลาดจึงมีน้อยมาก ดังนั้น ในกรณีอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริง ศาลอุทธรณ์จึงไม่เข้าไปวินิจฉัยข้อเท็จจริงนั้นเสียเอง นอกจากอุทธรณ์ที่มาจาก Magistrates Court ซึ่งเป็นการพิจารณาได้ใหม่ทั้งคดี และอุทธรณ์จาก Crown Court กรณีอ้างพยานหลักฐานใหม่ เนื่องจากแนวคิดที่ว่าศาลสูงไม่ได้เห็นหรือรับฟังพยานด้วยตนเองก็จะไม่เข้าไปก้าวล้ำคำวินิจฉัยของศาลชั้นต้น เมื่อพบว่าศาลชั้นต้นฟังข้อเท็จจริงไม่ถูกต้อง ศาลอุทธรณ์ก็จะพิพากษาลบย้อนสำนวนไปให้ศาลชั้นต้นวินิจฉัยข้อเท็จจริงนั้นใหม่

²¹ ชาญณรงค์ ปราณจิตต์, อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ 6, น. 55-57.

จะเห็นได้ว่า ในประเทศอังกฤษมีศาลที่ทำหน้าที่เป็นศาลพิจารณา (Trial Court) อยู่ด้วยกัน 2 ชั้น คือ ศาลชั้นต้น ได้แก่ Magistrates Court และศาลสูงระดับกลาง ได้แก่ ศาล Crown Court และศาลอุทธรณ์ฝ่ายคดีอาญา (Court of Appeal Criminal Division) ในกรณีพิจารณาอุทธรณ์จาก Crown Court โดยอ้างพยานหลักฐานใหม่เท่านั้น ซึ่งโดยปกติศาลอุทธรณ์ฝ่ายคดีอาญา (Court of Appeal Criminal Division) จะมีหน้าที่เป็นศาลทบทวนข้อกฎหมาย (Review) เช่นเดียวกับศาลสูงสุด (House of Lords)

3.3 สิทธิและข้อจำกัดการอุทธรณ์ฎีกาของคู่ความในคดีอาญา

ในคดีอาญาประกอบด้วยคู่ความ 2 ฝ่าย คือ อัยการหรือโจทก์กับจำเลย ซึ่งการอุทธรณ์มีความมุ่งหมายที่จะการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของจำเลยให้ได้รับความเป็นธรรมเป็นอย่างยิ่งจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดังนั้น จะขอกล่าวถึงสิทธิและข้อจำกัดของฝ่ายจำเลยก่อนแล้ว จึงกล่าวถึงสิทธิและข้อจำกัดของฝ่ายอัยการหรือโจทก์ต่อไป

1) สิทธิและข้อจำกัดของอัยการหรือโจทก์

การฟ้องคดีของอัยการนั้น นอกจากจะอยู่ในฐานะเป็นผู้แทนรักษาสภาพประโยชน์สาธารณะแล้ว อัยการยังมีหน้าที่รักษาสภาพประโยชน์อันชอบธรรมของจำเลยด้วย ฉะนั้น ในการใช้สิทธิอุทธรณ์ของอัยการ นอกจากจะกระทำเพื่อประโยชน์สาธารณะแล้ว ยังใช้สิทธิอุทธรณ์กรณีที่ตนเป็นคุณแก่จำเลยได้ด้วย เช่น อุทธรณ์ถึงเหตุที่จำเลยควรได้รับการลดหย่อนผ่อนโทษ เป็นต้น²²

ในประเทศอังกฤษ กรณีที่ศาลแขวง (Magistrates Court) หรือศาลจังหวัด (Crown Court) ซึ่งทำหน้าที่เป็นศาลชั้นต้นมีคำพิพากษายกฟ้อง (acquittal) โจทก์ผู้ฟ้องคดีไม่มีสิทธิอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริง เนื่องจากแนวความผิดดั้งเดิมที่ว่าโจทก์ผู้ฟ้องคดีไม่ควรมีส่วน หรือมีส่วนเพียงเล็กน้อยในกระบวนการของคำพิพากษา เพราะถ้าอุทธรณ์ของโจทก์ผู้ฟ้องฟ้องขึ้น จำเลยก็จะถูกลงโทษตามอุทธรณ์นั้น²³

อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่อัยการสูงสุด (Attorney General) เชื่อว่าศาลจังหวัดที่พิจารณาคดีนั้นในฐานะศาลชั้นต้น กำหนดโทษผ่อนผันเกินสมควร (unduly lenient) ในความผิด

²² ฐนิตพัฒน์ วิริยะศิริ, "การอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงในคดีอาญา," (วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2544), น. 32.

²³ เพิ่งอ้าง, น. 32.

ร้ายแรงบางเรื่อง อัยการสูงสุดสามารถอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญาได้ หากการลงโทษนั้นสามารถแทนได้ด้วยการลงโทษอื่น ซึ่งศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญาเห็นว่าเหมาะสมกว่า²⁴

จะเห็นได้ว่าถ้าเป็นการอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงแล้ว ฝ่ายโจทก์จะถูกจำกัดสิทธิมากกว่า แต่ถ้าเป็นปัญหาข้อกฎหมาย การอุทธรณ์ไปยังศาล Queen's Bench division หรือศาล Crown Court จะไม่ถูกจำกัดห้าม เว้นแต่จะอุทธรณ์ปัญหาข้อกฎหมายนั้นต่อไปยังศาล House of Lords จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่กฎหมายวางไว้ก่อน

สิทธิและข้อจำกัดในการอุทธรณ์ของประเทศอังกฤษจากการศึกษา จะพบว่าสิทธิในการอุทธรณ์ครั้งแรกเป็นสิทธิของจำเลย ไม่ว่าจะเป็นการอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมาย แต่จะไม่มีสิทธิอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงนั้นไปยังศาลสูงสุดได้อีก นอกจากการอุทธรณ์ปัญหาข้อกฎหมายซึ่งจะต้องได้รับการรับรองและเห็นชอบจากศาลสูงนั้นเสียก่อนแต่ฝ่ายโจทก์จะถูกจำกัดเรื่องการอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงมากกว่า แต่ไม่ห้ามอุทธรณ์ปัญหาข้อกฎหมาย

เมื่อเปรียบเทียบกับระบบการอุทธรณ์ตามกฎหมายไทยแล้ว จะเห็นว่ากฎหมายเปิดโอกาสให้คู่ความอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงได้ถึงสองชั้นศาล เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้บางกรณี

2) สิทธิและข้อจำกัดของจำเลย

ในประเทศอังกฤษ กรณีที่เป็นการพิจารณาแบบ Summary Trials ซึ่งการพิจารณาเริ่มต้นที่ศาลแขวง (Magistrates Court) โดยไม่มีคำฟ้อง (Indictment) และไม่มีลูกขุน (Jury) เนื่องจากเป็นความผิดที่ไม่รุนแรง²⁵ ซึ่งในการพิจารณาในศาลแขวงนั้น ถ้าเป็นศาลแขวงในเขตเมืองใหญ่ก็จะมีองค์คณะผู้พิพากษาคนเดียวโดยเป็นผู้พิพากษาอาชีพ (Stipendiary Magistrate) แต่ถ้าเป็นศาลแขวงนอกเขตเมืองใหญ่ก็จะมีผู้พิพากษาอาชีพ (Stipendiary Magistrate) แต่ถ้าเป็นศาลแขวงนอกเขตเมืองใหญ่ก็จะมีผู้พิพากษา 2 คน ซึ่งเป็นผู้พิพากษาแต่งตั้งที่ไม่ใช่อาชีพ (Lay Magistrates) การพิจารณาคดีเป็นไปอย่างรวดเร็ว (Summary Trials) เนื่องจากคดีมีปริมาณมาก การอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลแขวงในปัญหาข้อเท็จจริง หรือปัญหาข้อเท็จจริงปนข้อกฎหมายต้องอุทธรณ์ไปยังศาลจังหวัด (Crown Court) การอุทธรณ์ดังกล่าวนี้ถือเป็นสิทธิของจำเลย²⁶

²⁴วสันต์ เพิ่มทวีผล, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 3, น. 55-57.

²⁵เพ็ญอ้อ น. 78.

²⁶Robin C.A. White, The Administration of Justice, (Glasgow: Bell and Bain Ltd., 1985), p. 93.

อุทธรณ์ได้ทั้งเรื่องคำตัดสินลงโทษ (Conviction)²⁷ และคำพิพากษา (Sentence) แต่ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพคงอุทธรณ์ได้เฉพาะคำพิพากษานั้น คำตัดสินของศาลจังหวัดที่ทำหน้าที่เป็นศาลอุทธรณ์ย่อมเป็นที่สุด จะอุทธรณ์ข้อเท็จจริงไปยังศาลอื่นไม่ได้แล้ว แต่ยังอุทธรณ์ปัญหาข้อกฎหมาย (case stated) ไปยังศาล Queen's Bench Division ได้ เมื่อศาล Queen's Bench Division มีคำตัดสินแล้ว จำเลยไม่พอใจก็อุทธรณ์ไปยัง House of Lords ได้ภายใต้เงื่อนไขว่า

1. เมื่อศาล Queen's Bench Division ได้รับรองว่าเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับสาธารณะ และ

2. ศาล Queen's Bench Division หรือ House of Lords เห็นว่าปัญหาข้อกฎหมายนั้น ควรได้รับการพิจารณาโดย House of Lords²⁸

คำตัดสินชี้ขาดของ House of Lords ย่อมเป็นที่สุด

สำหรับการพิจารณาแบบ Trial on Indictment ซึ่งการพิจารณาเริ่มต้นที่ศาลแขวง (Magistrates Court) โดยมีคำฟ้อง (Indictment) ศาลแขวงจะทำหน้าที่ไต่สวนมูลฟ้องโดยผู้พิพากษานายเดียว โดยพิจารณาว่าคดีมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะส่งไปพิจารณาไปยังศาลจังหวัด (Crown Court) หรือไม่ เมื่อเห็นว่าคดีมูลก็จะไปยังศาลจังหวัดเพื่อพิจารณาต่อไป

การอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลจังหวัด (Crown Court) ซึ่งทำหน้าที่เป็นศาลชั้นต้นพิจารณาคดีโดยผู้พิพากษาศาลจังหวัด 1 คน ร่วมกับคณะลูกขุนอีก 12 คน ในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย ต้องอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ฝ่ายคดีอาญา (Court of Appeal Criminal Division) จำเลยที่ถูกตัดสินว่าได้กระทำความผิดสามารถอุทธรณ์ได้ทั้งคำตัดสินว่าจำเลยมีความผิด (Conviction)²⁹ และการกำหนดโทษของศาล (sentence)³⁰

²⁷ การตัดสินลงโทษ คือการที่ศาลชี้ขาดว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ส่วนคำพิพากษาเป็นเรื่องที่ศาลกำหนดว่าควรลงโทษหนักเบาอย่างไร คำพิพากษานั้นไม่รวมถึงคำสั่งเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ คำสั่งเกี่ยวกับการปล่อยตัวโดยมีเงื่อนไข คำสั่งเกี่ยวกับการจ่ายเงินค่าธรรมเนียม คำสั่งที่เป็นการตัดสินคดี

²⁸The Criminal Appeal Act 1968 section 33 (2).

"(i) the Court of Appeal must certify that a point of Law of general public importance is involved in the decision; and

(ii) the Court of Appeal or the House of Lords must give leave to appeal."

²⁹Criminal Appeal Act 1968 section 1 (1).

³⁰Criminal Appeal Act 1968 section 9.

กรณีอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงล้วน ๆ หรือปัญหาข้อเท็จจริงปนกับข้อกฎหมายต้องได้รับความเห็นชอบจากศาลอุทธรณ์ฝ่ายคดีอาญา (Court of Appeal Criminal Division) หรือ ได้รับคำรับรองจากผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีนั้นว่ามีเหตุอันควรอุทธรณ์เสียก่อน แต่การอุทธรณ์ปัญหาข้อกฎหมายไม่ต้องได้รับความเห็นชอบจากศาลอุทธรณ์ฝ่ายคดีอาญา คำตัดสินของศาลอุทธรณ์ฝ่ายคดีอาญานี้เป็นที่สุดจะอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงไปยังศาลอื่นไม่ได้แล้ว³¹ แต่ยังคงอุทธรณ์ปัญหาข้อกฎหมายไปยัง House of Lords³² ภายใต้เงื่อนไขและวิธีการเดียวกันกับการอุทธรณ์จาก Queen's Bench Division ไปยัง House of Lords ฝ่ายคดีอาญา (Court of Appeal criminal Division) จะมีหน้าที่เป็นศาลทบทวนข้อกฎหมาย (Review) เช่นเดียวกับศาลสูงสุด (House of Lords)

จากกรณีศึกษาจะสังเกตได้ว่ากรณีที่ศาล Crown Court พิจารณาอุทธรณ์ที่มาจาก Magistrates Court ซึ่งเป็นการพิจารณาในลักษณะการพิจารณาคดีใหม่ทั้งคดี และกรณีศาลอุทธรณ์ฝ่ายคดีอาญา (Court of Appeal Criminal Division) พิจารณาอุทธรณ์จาก Crown Court ซึ่งเป็นการอุทธรณ์โดยอ้างพยานหลักฐานใหม่ ศาล Crown Court และศาลอุทธรณ์ฝ่ายคดีอาญาซึ่งเป็นศาลสูงชั้นกลางทำหน้าที่เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง (Second Trial Court) เนื่องจากต้องพิจารณาปัญหาข้อเท็จจริงด้วย ซึ่งในการทำหน้าที่เป็นศาลพิจารณาได้มีการสืบพยานหลักฐานใหม่เฉพาะในประเด็นที่มีการอุทธรณ์โต้แย้งเพื่อชั่งน้ำหนักความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น ซึ่งสอดคล้องตามหลักการค้นหาความจริงอันเป็นหน้าที่ของศาลพิจารณา (Trial Court)

การพิจารณาคดีอาญาตามระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ของประเทศอังกฤษได้วางหลักและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการพิจารณาในชั้นอุทธรณ์ไว้ โดยเฉพาะวิธีพิจารณาอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริง ผู้พิพากษาจะนั่งพิจารณาคดีเป็นองค์คณะเสมอเพื่อช่วยกันค้นหาความจริง (Fact Finding) โดยปกติจะใช้องค์คณะไม่ต่ำกว่า 3 นาย เพราะการนั่งพิจารณาคดีเป็นองค์คณะย่อมช่วยกันถ่วงถ่วงให้เกิดความละเอียดรอบคอบกว่า ซึ่งจากการศึกษาระบบการพิจารณาคดีอาญาของศาลสูงในประเทศอังกฤษ มีการแบ่งลักษณะของการพิจารณาออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

- 1) การพิจารณาคดีใหม่ทั้งคดี (Second first-instance)
- 2) การทบทวน (review)
- 3) การพิจารณากรณีพยานหลักฐานใหม่ (fresh evidence)

³¹ วิลสันต์ เพิ่มทวีผล, อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ 3, น. 74.

³² ชาญณรงค์ ปรานีจิตต์, อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ 6, น. 63.

1) การพิจารณาคดีใหม่ทั้งคดี (Second first-instance trial)

การดำเนินคดีอาญาในประเทศอังกฤษสำหรับความผิดที่มีโทษไม่รุนแรงในความผิดที่เป็น Summary Offences และ Offences triable either way มักจะเริ่มคดีที่ศาลแขวง (Magistrate Court) โดยมีคำฟ้องเป็นหนังสือ (Indictment) การอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลแขวงในปัญหาข้อเท็จจริงหรือปัญหาข้อเท็จจริงปนกับข้อกฎหมาย จะต้องอุทธรณ์ไปยังศาลจังหวัด (Crown Court)³³ โดย Crown Court ทำหน้าที่เป็นศาลชั้นอุทธรณ์ พิจารณาอุทธรณ์ที่มาจากศาลแขวง ซึ่งเป็นการพิจารณาคดีใหม่ได้ทั้งคดี เนื่องจากการพิจารณาคดีในศาลแขวง (Magistrate Court) เป็นการพิจารณาโดยกระบวนพิจารณาที่รวบรัด ไม่มีการจดรายงานกระบวนพิจารณาที่พิสดารไว้ และพิจารณาโดยผู้พิพากษานายเดียว ดังนั้น ประเด็นใดหรือข้อเท็จจริงใดที่จำเลยยังอุทธรณ์ได้แย้ง ประเด็นหรือข้อเท็จจริงนั้นก็จะได้รับการพิจารณาใหม่ พยานจะถูกเรียกมาเบิกความใหม่ เพื่อกลับกรอตรวจสอบความรอบคอบอีกครั้ง

จะเห็นได้ว่า การที่ศาลจังหวัด (Crown Court) ทำหน้าที่เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง (Second Trial Court) พิจารณาอุทธรณ์ที่มาจาก Magistrates Court ในลักษณะที่เป็นการพิจารณาใหม่ได้ทั้งคดีนั้น เพื่อคุ้มครองสิทธิของจำเลย อันเนื่องมาจากแนวความคิดที่ต้องการให้เกิดความรอบคอบในการวินิจฉัยกลับกรอข้อเท็จจริงเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม และจะเห็นได้ว่าการอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงจะอุทธรณ์ได้เพียง 1 ชั้นศาลเท่านั้น เนื่องมาจากแนวความคิดที่ว่าข้อเท็จจริงได้รับการพิจารณาถึง 2 ศาลแล้ว การพิจารณาอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงเป็นหน้าที่ของศาลสูงระดับกลาง ศาลสูงสุดจะไม่มีมีการพิจารณาปัญหาข้อเท็จจริงจะพิจารณาแต่เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายที่มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะเท่านั้น

2) การทบทวน (Review)

ในประเทศอังกฤษ การพิจารณาในศาลอุทธรณ์ฝ่ายคดีอาญา (Court of Appeal Criminal Division) จะเป็นลักษณะการทบทวน (Review) ข้อกฎหมาย แม้จะมีการอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงด้วยก็ตาม จะไม่มีการตรวจสอบความจริงใหม่ จะพิจารณาจากสำนวนคดี เนื่องจากการวินิจฉัยข้อเท็จจริงของ Crown Court ได้กระทำโดยคณะลูกขุนซึ่งเชื่อว่ามีผลรอบคอบดีแล้ว ศาลอุทธรณ์จะไม่เข้าไปก้าวก่ายการวินิจฉัยข้อเท็จจริงของศาลชั้นต้น³⁴ โดยเฉพาะใน

³³ ฐนิตพัฒน์ วิริยะศิริ, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 22, น. 36.

³⁴ Michael Zander, Cases and Materials on the English Legal System, (London: Weidenfeld and Nicolson, 1980), pp. 439-440, อ้างโดย ชาญณรงค์ ปราณจิตต์ และคณะ,

เรื่องเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของพยาน เพราะศาลอุทธรณ์ไม่ได้เห็นไม่ได้ฟังถ้อยคำพยานด้วยตนเอง เว้นแต่ กรณีอุทธรณ์โดยอ้างพยานหลักฐานใหม่ เมื่อศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอุทธรณ์ฝ่ายคดีอาญาย่อมมีอำนาจให้พิจารณาคดีนั้นใหม่ได้³⁵ พยานหลักฐานใหม่จะถูกเรียกมาสืบ

จะสังเกตได้ว่า ศาลสูงในประเทศอังกฤษไม่เข้าไปวินิจฉัยข้อเท็จจริงของศาลชั้นต้น ซึ่งต่างจากประเทศไทย แม้ศาลอุทธรณ์จะไม่ได้เห็นไม่ได้ฟังถ้อยคำพยานด้วยตนเอง แต่ศาลอุทธรณ์สามารถวินิจฉัยข้อเท็จจริงเสียใหม่แทนข้อเท็จจริงของศาลชั้นต้นได้ แล้วพิพากษาหรือมีคำวินิจฉัยคดีไปตามนั้น

3) การพิจารณาในกรณีพยานหลักฐานใหม่ (fresh evidence)

การพิจารณาในกรณีพยานหลักฐานใหม่ หมายถึง พยานที่มีได้มีการอ้างถึงในศาลชั้นต้น แต่เพิ่งปรากฏพยานหลักฐานขึ้นภายหลังเมื่อมีคำพิพากษาแล้ว การที่จะรับฟังพยานหลักฐานใหม่ได้มากน้อยแค่ไหนต้องเป็นไปตามลักษณะของการพิจารณาในชั้นศาลอุทธรณ์ ถ้าเป็นลักษณะการพิจารณาใหม่ทั้งคดี ขอบเขตการรับฟังพยานหลักฐานใหม่ย่อมมีอย่างเต็มที่ แต่ถ้าลักษณะของการอุทธรณ์เป็นลักษณะของการทบทวน (review) แล้ว การรับฟังพยานหลักฐานใหม่มักจะข้อจำกัด³⁶ ในบางประเทศไม่ยอมให้รับฟังได้เลย

ในประเทศอังกฤษ การรับฟังพยานหลักฐานใหม่สามารถทำได้ ซึ่งถือว่าเป็นข้อยกเว้นของหลักทั่วไป โดยศาลอุทธรณ์ฝ่ายคดีอาญา (Court of Appeal Criminal Division) มีอำนาจที่จะรับฟังพยานหลักฐานใหม่ได้ ทั้งนี้ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าศาลจะต้องพอใจว่าพยานหลักฐานนั้นน่าเชื่อถือ ซึ่งศาลชั้นต้นได้รับฟังพยานหลักฐานนี้แล้วก็ไม่มีความจำเป็นต้องอุทธรณ์ และศาลจะต้องพอใจด้วยว่าต้องมีการอธิบายที่มีเหตุผลในการที่ได้อ้างพยานหลักฐานนี้เสียในศาลชั้นต้น³⁷ แต่ทั้งนี้พยานหลักฐานนั้นจะต้องเป็นประเด็นโดยตรงในการพิจารณาคดีนั้นด้วย กรณีพยานหลักฐานใหม่นี้ศาลอุทธรณ์อาจสั่งให้พิจารณาคดีใหม่ เรียกเฉพาะพยานหลักฐานใหม่มาสืบ เมื่อมีการพิจารณาคดีใหม่แล้วคำพิพากษาว่าจำเลยมีความผิด (Conviction) และการกำหนดโทษ

“การวินิจฉัยเพื่อหาวิธีลดปริมาณคดีที่เข้าสู่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา”, รายงานการวิจัยสาขานิติศาสตร์ เสนอต่อบริษัทกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ, (2544), น. 46.

³⁵ ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์, อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ 6, น. 46.

³⁶ วิสันต์ เพิ่มทวีผล, อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ 3, น. 87-88.

³⁷ ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์ และคณะ, อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ 6, น. 42.

ของศาล (Sentence) ในคดีใหม่ต้องไม่หนักกว่าคำพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดหรือการกำหนดโทษของศาลในคดีเดิม³⁸

การตรวจสอบความจริงใน Second Trial Court ของประเทศอังกฤษแม้กฎหมายจะเปิดโอกาสให้มีการพิจารณาคดีใหม่ได้ทั้งคดีก็ตาม การตรวจสอบความจริงใน Second Trial Court จะตรวจสอบเฉพาะในประเด็นที่ยังมีการอุทธรณ์ได้ยัง ประเด็นใดที่ไม่มีการอุทธรณ์ได้แล้วก็ เป็นอันยุติตามนั้น การตรวจสอบความจริงในคดีอาญาของศาลสูงในประเทศอังกฤษเป็นการ ปฏิบัติตามหลักของศาลพิจารณา (Trial Court) กล่าวคือ ศาลที่ทำหน้าที่เป็น Second Trial Court ต้องวินิจฉัยข้อเท็จจริงเป็นยุติ การตรวจสอบความจริงจึงต้องมีการสืบพยานซึ่งนำหลักฐาน ค้นหาความจริงด้วยตนเองเพื่อการชี้ขาดข้อเท็จจริงนั้น ซึ่งที่ความแตกต่างจากการพิจารณาปัญหา ข้อเท็จจริงในศาลสูงของประเทศไทย ในกรณีที่ทำหน้าที่เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง (Second Trial Court) แต่ไม่มีการตรวจสอบความจริงตามหลักของศาลพิจารณา (Trail Court) การพิจารณา อุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงในคดีอาญาของไทย เป็นการพิจารณาจากเอกสารและพยานหลักฐานใน ส่วนวนที่ศาลชั้นต้นได้วินิจฉัยไปแล้ว โดยศาลอุทธรณ์ไม่เห็นไม่ได้ฟังถ้อยคำพยานเพื่อชั่งน้ำหนักความน่าเชื่อถือในพยานหลักฐานด้วยตนเอง

2 ประเทศฝรั่งเศส

การอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลในฝรั่งเศสมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ เห็นได้ชัด ใน ปี ค.ศ. 1258 การอุทธรณ์ได้แย้งคำพิพากษาที่ผิดและอุทธรณ์ที่จะปฏิเสธความไม่ยุติธรรม สามารถจะกระทำได้โดยถือว่าเป็นสิทธิของจำเลย ซึ่งการอุทธรณ์เป็นไปตามจารีตประเพณีของ ท้องถิ่นนั้น ๆ เขตอำนาจศาลขึ้นอยู่กับกฎหมายของวิธีพิจารณาความแต่ละศาลซึ่งปฏิบัติเป็นปกติ วิสัย ต่อมาในระหว่าง ค.ศ. 1300-1500 การอุทธรณ์ฎีกาในฝรั่งเศสก็ได้เปลี่ยนแปลงไปจากการที่ อุทธรณ์คัดค้านผู้พิพากษา หรืออุทธรณ์คัดค้านศาลที่มีคำพิพากษากลายมาเป็นการอุทธรณ์ได้ แแย้งคำพิพากษาซึ่งเป็นการอุทธรณ์ในเนื้อหา หลักการนี้เองได้กลายเป็นกระบวนการพิจารณา อุทธรณ์ในรูปแบบใหม่ เหตุผลที่ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงก็เนื่องมาจากคำพิพากษาของศาลนั้นเกิดจาก การดำเนินกระบวนการพิจารณาแบบเจ้าขุนมูลนายหรือศาลผู้ปกครองท้องถิ่น ซึ่งนำจารีตประเพณี แห่งท้องถิ่นมาใช้ในศาล คำพิพากษาที่ตัดสินแล้วจึงเป็นเพียงเครื่องแสดงว่าสังคมท้องถิ่นยอมรับ

³⁸ราตรี ดามี, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 4, น. 35.

อะไรบ้างที่เป็นกฎหมาย แต่ตัวคำพิพากษานั้นไม่ใช่ผลลัพธ์ของการใช้กฎหมายให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงอย่างสมเหตุสมผล³⁹

การอุทธรณ์สมัยนั้นต้องยื่นฟ้องเป็นหนังสืออุทธรณ์ไปยังศาลพาร์เลียเมนต์ (the Parliament) ศาลพาร์เลียเมนต์จะออกหมายเรียก (Sommons) และกำหนดระยะเวลาให้ผู้ถูกฟ้องมาปรากฏตัวต่อศาล ศาลพาร์เลียเมนต์มีอำนาจสั่งผู้พิพากษาศาลล่างแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งได้ในกรณีที่เป็นการสั่งระหว่างพิจารณา ส่วนการอุทธรณ์ความสามารถของผู้พิพากษา (Competency of the Judge) ที่เรียกว่า “Transitory Appeal” ในทางตอนเหนือของฝรั่งเศสนั้นฝ่ายจำเลยต้องอุทธรณ์ในศาลชั้นต้นแทนที่จะต้องไปฟ้องเป็นคดีใหม่ต่อศาลสูง สำหรับการฟ้องคดีด้วยวาจาถ้าผู้พิพากษาได้ทำรายงานในคดีนั้นไว้ก็จะเป็นการเสี่ยงต่อการที่นายความจะเสนอข้อเท็จจริงและกระบวนการวิธีพิจารณาที่ได้ดำเนินไปแล้วนั้นขึ้นมาใหม่ทั้งคดี ด้วยเหตุนี้เองจึงจำเป็นต้องให้เกิดการแก้ไขกระบวนการวิธีพิจารณาที่เป็นลายลักษณ์อักษรร่วมกัน นอกจากนี้แล้วคู่ความแต่ละฝ่ายยังมีสิทธิที่จะเสนอข้อเท็จจริงขึ้นเพิ่มเติมได้ แต่ถ้าเป็นข้อเท็จจริงใหม่ทั้งหมดที่ไม่ได้มีการกล่าวถึงมาก่อนก็จะไม่ได้รับการพิจารณา⁴⁰

ในช่วงระยะเวลาระหว่าง ค.ศ. 1500-1789 เป็นยุคที่ฝรั่งเศสมีความเป็นเอกภาพไม่ได้แยกออกเป็นตอนเหนือและใต้เช่นในอดีต กระบวนการพิจารณาความของฝรั่งเศสมีอำนาจเหนือวิธีพิจารณาความของศาลผู้ปกครองท้องถิ่นอย่างเด็ดขาด การอุทธรณ์ในช่วงนี้ง่ายกว่าเดิมเพราะตัดวิธีการอุทธรณ์การปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาออกไป และกระบวนการวิธีพิจารณาก็มีหลักเกณฑ์ใช้ร่วมกันตลอดทั้งประเทศ แต่ระบบใหม่นี้ก็ยังมีข้อสงสัย เพราะระบบการปกครองของรัฐเข้ามาพัวพันกับองค์กรทางตุลาการและเจ้าหน้าที่ของฝ่ายราชสำนักเข้ามาควบคุมศาล ซึ่งทำให้การอุทธรณ์ฎีกาแยกออกเป็น 2 ระบบ คือ การอุทธรณ์แบบธรรมดา (Appeal Proper) เป็นการอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลล่างทั้งหมดต่อศาลพาร์เลียเมนต์ ซึ่งเป็นศาลสูงสุดในสมัยนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และอุทธรณ์แบบพิเศษ (Extraordinary Appeal) โดยการอุทธรณ์แบบพิเศษจะไม่ดำเนินกระบวนการพิจารณาเหมือนดังเช่นการอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาของศาลชั้นต้น

หลังจากปฏิวัติใหญ่ในปี ค.ศ. 1789 นอกจากจะมีการปฏิรูประบบการเมืองการปกครองแล้ว ยังได้มีการปฏิรูประบบกฎหมายและการศาลชั้น มีการจัดตั้งศาลชั้นใหม่โดยมี

³⁹ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, เอกสารประกอบการสอนประชุมวิชาการระบบกฎหมายไทยและต่างประเทศ, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทรุ่งเรืองการพิมพ์ จำกัด, 2528), น. 146-147.

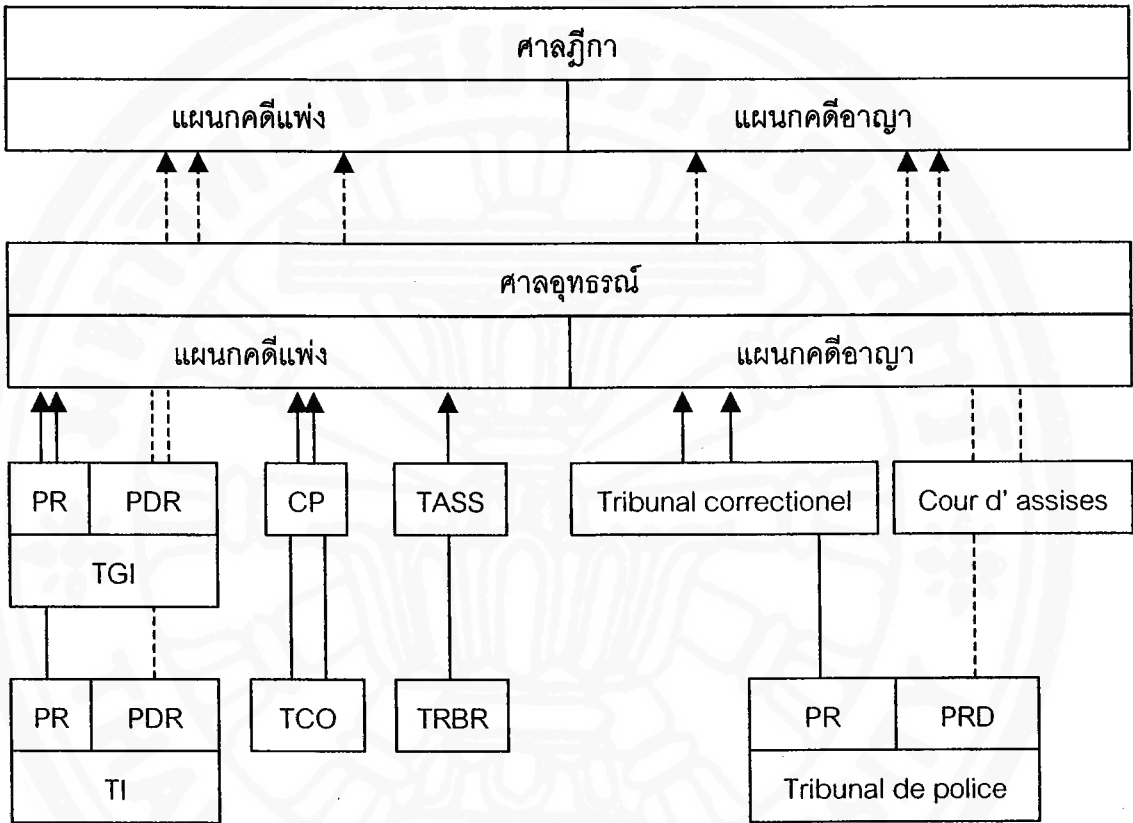
⁴⁰ ชาญณรงค์ ปราณจิตต์ และคณะ, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 6, น. 28-29.

การยกเลิกระบบศาลแบบเก่าในยุคศักดินาและมีการจัดตั้งศาลอุทธรณ์ (Cour d'appel) ขึ้นหลายแห่ง และจัดตั้งศาลฎีกา (Cour de Cassation) เพียงแห่งเดียว ยกเลิกศาลพาร์เลียเมนต์ ทางด้านการอุทธรณ์ฎีกานั้น เมื่อศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้วหากคู่ความไม่พอใจก็สามารถอุทธรณ์ได้ โดยถือว่าเป็นสิทธิของคู่ความ แต่การอุทธรณ์นี้ถือเป็นการอุทธรณ์ครั้งสุดท้าย ส่วนการฎีกาไปยังศาลฎีกาทำได้แต่เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น และไม่ใช่เป็นการอุทธรณ์คดี คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ หากแต่เป็นการที่ศาลฎีกาทำหน้าที่ควบคุมการตีความกฎหมายของศาลต่าง ๆ ให้เป็นไปอย่างถูกต้องและเป็นแนวทางเดียวกัน ศาลฎีกามีอำนาจเพียงเพิกถอนคำพิพากษาที่ขัดกฎหมายเท่านั้น และจะส่งสำนวนคดีให้ศาลล่างซึ่งอยู่ในชั้นเดียวกับศาลที่ตัดสินคดีนั้นจัดการตัดสินใหม่⁴¹

⁴¹ เฟิงอ้าง, น. 28-30.

โครงสร้างและเขตอำนาจของศาล

โครงสร้างของศาลยุติธรรมฝรั่งเศส

- TGI Tribunal de grande instance (ศาลจังหวัด)
- TI Tribunal d' instance (ศาลแขวง)
- TCO Tribunal d' commerce (ศาลพาณิชย์)
- CP Conseil de prud' homes (ศาลแรงงาน)
- TASS Tribunal des affaires de securite sociale (ศาลประกันสังคม)
- TBR Tribunal populaire des baux ruraux (ศาลที่ดิน)
- PR Premier resort (ศาลอำนาจศาลชั้นต้น)
- PDR Premier el dernier resort (อำนาจศาลชั้นต้นที่เป็นที่สุด)
- > Appeals (อุทธรณ์)
- > Appeals by way of cassation (ศาลอุทธรณ์โดยตรงต่อฎีกา)

2.1 โครงสร้างศาลของประเทศฝรั่งเศส

ศาลในประเทศฝรั่งเศสแยกเป็น 2 ระบบ เป็นระบบศาลคู่ (dualite de jurisdictions) คือ ระบบศาลยุติธรรม (judicial system) ซึ่งพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งและคดีอาญาทั่วไป และระบบศาลปกครอง (administrative system) ซึ่งพิจารณาพิพากษาคดีปกครอง⁴²

ระบบศาลยุติธรรมฝรั่งเศส แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ศาลชั้นต้น (jurisdiction de premiere instance) ศาลอุทธรณ์ (cour d' Appel) และศาลฎีกา (Cour de cassation) แต่ศาลฎีกาจะไม่ได้พิจารณาคดีเหมือนอย่างศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ เพราะเป็นศาลที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลคำพิพากษาของศาลล่างให้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น

(1) ศาลชั้นต้น แยกเป็น 2 ประเภท คือ ศาลสามัญ (Juridiction de droit commun) มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทุกประเภทที่กฎหมายมิได้บัญญัติเป็นพิเศษให้อยู่ในอำนาจศาลยุติธรรมอื่นใดโดยเฉพาะ และศาลพิเศษ (Juridiction d' exception) มีอำนาจพิจารณาคดีเฉพาะที่กฎหมายให้อำนาจบัญญัติไว้ให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลพิเศษนั้นโดยเฉพาะเท่านั้น⁴³

ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศส ศาลสามัญ ได้แบ่ง ศาลอาญาออกเป็น 2 ส่วน คือ ศาลไต่สวน (Juridiction d' instruction หรือ Pretrial investigatory court) กับศาลตัดสิน (Juridiction de jugement)

1.1) ศาลไต่สวน (Juridiction d' instruction) คือ ศาลที่ทำหน้าที่ไต่สวนคดีแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1.1.1) ผู้พิพากษาไต่สวน (Juge d' instruction) มีอำนาจอย่างพนักงานสอบสวนและผู้พิพากษาในการสอบสวนคดี สั่งควบคุมผู้ต้องหา สอบสวนพยานหลักฐานต่าง ๆ เมื่อสอบสวนคดีเสร็จแล้วจะส่งฟ้องจำเลยต่อศาลที่มีอำนาจตัดสินหรือสั่งไม่ฟ้อง

1.1.2) ศาลไต่สวนชั้นที่ 2 (Chambre d' accusation) มีผู้พิพากษา องค์คณะ 3 นาย เป็นแผนกหนึ่งของศาลอุทธรณ์ (Cour d' appel) มีอำนาจหน้าที่พิจารณาคำร้องขอคุ้มครองที่อุทธรณ์คำสั่งของผู้พิพากษาศาลไต่สวน และพิจารณาความผิดที่มีโทษเป็นความผิดอุกฉกรรจ์ (Crimes หรือ Serious crimes) ซึ่งศาลผิดประเภทนี้เป็นความผิดที่มีโทษรุนแรงมาก กฎหมายไม่

⁴² เพิ่งอ้าง, น. 108.

⁴³ Christian Dadomo, Susan Farran, The French Legal System, 2nd (London : Sweet & Maxwell, 1996), pp. 50-52.

ยอมให้คดีเช่นนี้อยู่ในดุลพินิจของผู้พิพากษาศาลไต่สวนแต่ผู้เดียว ก่อนที่จะฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ได้ต้องส่งคำฟ้องมาให้ศาลไต่สวนชั้นที่ 2 พิจารณาก่อนว่าจะส่งฟ้องต่อไปหรือไม่⁴⁴

1.2) ศาลชั้นต้น (Juridiction de jugement) คือ ศาลที่พิจารณาพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามที่โจทก์ฟ้องหรือไม่ หากเห็นว่าไม่มีความผิดก็จะพิพากษาปล่อยตัวจำเลยไป ศาลตัดสินของศาลสามัญแยกออกเป็น 3 ประเภท ตามลักษณะของการกระทำความผิด ได้แก่ ศาลตำรวจ (Tribunal de police) ศาลคดีฆาตกรรมโทษ (Tribunal correctional) และศาลลูกขุน (Cour d' assises)

1.2.1) ศาลตำรวจ (Tribunal de Police) ตั้งอยู่ในเขตอำนาจ (arrondissement) มีอำนาจหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีอาญาโทษคดีที่มีแต่โทษปรับและคดีที่เป็นการถอดถอน และจำกัดสิทธิของกฎหมาย การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลตำรวจกระทำโดยผู้พิพากษานาย เดียว โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำศาลตำรวจมีตำแหน่งเป็น commissaire de police จะปฏิบัติหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานอัยการ สำหรับความผิดโทษใน 4 ระดับแรก (les contraventions des 4 premieres classes) สำหรับความผิดโทษที่อยู่ในหน้าที่รับผิดชอบของพนักงานอัยการโดยตรง คือ ความผิดโทษระดับที่ 5 (les contraventions de la 5^e classe) วิธีพิจารณาคดีในศาล ตำรวจมีขั้นตอนไม่ยุ่งยาก ทำให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็ว

1.2.2) ศาลฆาตกรรมโทษ (Tribunal correctional) มีผู้พิพากษาตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป ตั้ง อยู่ในเขตจังหวัด (department) มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นความผิดฆาตกรรมโทษ (delits หรือ major offences)⁴⁵ คือ คดีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี

1.2.3) ศาลลูกขุน (Cour d' assises) เป็นศาลอาญาพิจารณาคดีอุกฉกรรจ์ (crime) ตั้งอยู่ในทุกจังหวัด เป็นศาลที่มีได้ทำการพิจารณาคดีตลอดทั้งปี ในปีหนึ่งจะพิจารณาคดีเพียง 4 สมัย สมัยละ 15 วัน ยกเว้นกรณีพิเศษ ศาลนี้ไม่มีพนักงานประจำ เมื่อถึงสมัยพิจารณาคดีสมัยหนึ่ง รัฐ มนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรืออธิบดีศาลอุทธรณ์จะเลือกผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ให้มาเป็นผู้ พิพากษาศาลนี้มีกำหนด 3 เดือน

ศาลนี้มีอำนาจพิจารณาคดีที่เป็นความผิดอุกฉกรรจ์ (crime) ซึ่งศาลไต่สวนชั้นที่สอง (chamber d' accusation) ส่งฟ้อง คดีที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ถึงจำคุกตลอดชีวิต หรือประหารชีวิต

⁴⁴ ชาญณรงค์ ปราณจิตต์ และคณะ, อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ 6, น. 109.

⁴⁵ เฟิงอ้าง, น. 110.

ผู้พิพากษาศาลนี้ประกอบด้วยผู้พิพากษา (Magistrats du Siege) 3 คน และคณะลูกขุน (Jures) 9 คน ลูกขุนมีสิทธิถามพยานได้ และมีอำนาจพิพากษาลงโทษจำเลยร่วมกับผู้พิพากษา คำพิพากษาของศาลนี้ยังสามารถอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงไปยัง ศาลลูกขุนชั้นอุทธรณ์ (Cour d' assises d' appel) ซึ่งเป็นศาลลูกขุนชั้นที่สอง (Cour d' assises du second resort) พิจารณาได้อีกครั้งหนึ่ง⁴⁶ สำหรับการอุทธรณ์เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายจะต้องอุทธรณ์โดยตรงไปยังศาลฎีกา

(2) ศาลอุทธรณ์ (Cour d' appel)

ศาลอุทธรณ์จะแบ่งออกเป็นแผนกคดีแพ่ง และแผนกคดีอาญา ปัจจุบันมีทั้งสิ้น 35 ศาล ตั้งอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญา หรือเรียกว่า Chambre des appels correctionnels มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาที่อุทธรณ์คำพิพากษาของศาล Tribunal de police หรือ Tribunal correctionnel ในแต่ละศาลประกอบด้วยผู้พิพากษาอาชีพ 3 คน โดยมีประธาน 1 คน และผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ (Conseillers) มีอัยการ (Procureur General) และผู้ช่วยหลายคนเป็นอัยการประจำศาลนี้⁴⁷ ศาลอุทธรณ์ศาลหนึ่งมีเขตอำนาจเหนือจังหวัดหลายจังหวัด

2.1) ศาลลูกขุนชั้นอุทธรณ์ (Cour d' assises d' appel)

ศาลลูกขุนชั้นอุทธรณ์นี้มีลักษณะไม่เหมือนศาลอุทธรณ์โดยทั่วไป แต่จะเป็นศาลที่ได้รับความหมายอำนาจพิจารณาคดีจากศาลฎีกาแผนกคดีอาญา (Chambre criminelle de la Cour de cassation)⁴⁸ ให้สำหรับพิจารณาอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงของศาลลูกขุน (Cour d' assises) โดยเฉพาะ เมื่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาส่งรับคำฟ้องอุทธรณ์แล้ว ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาจะมีคำสั่งให้ศาลลูกขุนชั้นอุทธรณ์ทำหน้าที่พิจารณาตัดสินคดี ตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 380-14 ซึ่งเป็นการพิจารณาปัญหาข้อเท็จจริงในคดีอาญา โดยคณะลูกขุนได้อีกชั้นหนึ่ง และข้อเท็จจริงก็จะยุติลงที่ชั้นนี้

องค์คณะของศาลลูกขุนชั้นอุทธรณ์ ประกอบด้วยผู้พิพากษาอาชีพ 3 คน และคณะลูกขุน 12 คน โดยคณะลูกขุนจะนั่งพิจารณาเคียงข้างผู้พิพากษา สามารถถามคำถามแก่พยานบุคคลและจำเลยได้โดยตรง หลังจากร้องขออนุญาตจากผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลลูกขุนชั้นอุทธรณ์แล้วแต่จะต้องไม่แสดงความเห็นของตนเอง การพิจารณาในศาลลูกขุนชั้นอุทธรณ์นี้ประมวล

⁴⁶อุทัย อาทิวาท, "รัฐบัญญัติฉบับเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน ค.ศ. 2000 และฉบับเมื่อวันที่ 4 มิถุนายน ค.ศ. 2002," (อัตสำเนา).

⁴⁷ชาญณรงค์ ปราณจิตรดี และคณะ, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 6, น. 111-112.

⁴⁸อุทัย อาทิวาท, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 46.

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 380-1 ให้นำวิธีการพิจารณาความอาญาในศาลชั้นต้นมาใช้ เว้นแต่ในบางกรณี⁴⁹

(3) ศาลฎีกา (Cour de cassation)

ศาลฎีกาเป็นศาลสูงสุดของศาลยุติธรรมมีหนึ่งศาล ตั้งอยู่ที่กรุงปารีส แบ่งออกเป็น 6 แผนก (Chambres) โดยพิจารณาคดีอาญา 1 แผนก ศาลฎีกาประกอบด้วยประธานศาลฎีกา 1 นาย ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะ 5 นาย ผู้พิพากษา 77 นาย อัยการ 1 นาย ทนายความประจำศาล 17 นาย (avocats generaux)⁵⁰

ศาลฎีกามีหน้าที่ควบคุม ดูแลคำพิพากษาของศาลล่าง ให้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย ถ้าเห็นว่าคำพิพากษานั้นไม่ชอบก็จะทำความเห็นและส่งไปให้ศาลชั้นเดียวกับศาลที่พิพากษาคดีนั้น พิพากษาคดีเสียใหม่ให้ถูกต้อง

2.2 การปฏิบัติของศาลสูงในการพิจารณาคดีอาญา

ประเทศฝรั่งเศส เป็นประเทศที่มีการพิจารณาคดีในระบบไต่สวน (Inquisitorial system) มุ่งการค้นหาคความจริงเป็นหลัก เช่นเดียวกับประเทศเยอรมนี และประเทศที่ใช้กฎหมายระบบ Civil Law อื่น โดยศาลจะมีบทบาทมากในการค้นหาคความจริง การอุทธรณ์จึงเป็นสิทธิของคู่ความที่กฎหมายให้สิทธิที่จะอุทธรณ์ได้อย่างน้อยครั้งหนึ่งทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย การอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลตำรวจ (Tribunal de police) และศาลมัชฌิมโทษ (Tribunal correctionnel) ไปยังศาลศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญา และการอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลลูกขุน (Cour d' assises) ไปยังศาลลูกขุนชั้นอุทธรณ์ (Cour d' assises d' appel) ในปัญหาข้อเท็จจริงหรือข้อเท็จจริงปนข้อกฎหมาย จะเห็นได้ว่าศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญา และศาลลูกขุนชั้นอุทธรณ์มีหน้าที่เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง (Second Trial Court) เช่นเดียวกับศาลชั้นต้นซึ่งเป็นศาลพิจารณา (Trial Court) ชั้นแรก เนื่องจากต้องพิจารณาทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย มีหน้าที่ในการตรวจสอบความจริงเพื่อค้นหาคความจริงแท้ให้ปรากฏ โดยมีวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการพิจารณาปัญหาข้อเท็จจริงในคดีอาญาที่มุ่งการค้นหาคความจริงเป็นหลัก ในการทำหน้าที่เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง (Second Trial Court) ศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญา

⁴⁹ อูทัย อาทิวาท, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 46.

⁵⁰ ธีรพันธุ์ รัศมีทัต, "กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและวิธีพิจารณาความแพ่งฝรั่งเศส", หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ดร. ธีรพันธุ์ รัศมีทัต, 6 สิงหาคม 2541, น. 17-18.

(Chambre des appels correctionnels) และศาลอุทธรณ์ชั้นอุทธรณ์ (Cour d' assises d' appel) จะตรวจสอบข้อเท็จจริงด้วยวิธีการสืบพยานซึ่งนำนักพยานหลักฐานด้วยตนเอง เนื่องมาจากความคิดที่ให้ศาลมีอำนาจที่จะค้นหาความจริงได้ทุกวิถีทาง ซึ่งเป็นหน้าที่ของศาลพิจารณา (Trial Court)

จึงเห็นได้ว่า ศาลชั้นอุทธรณ์ในประเทศฝรั่งเศสทำหน้าที่เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง (Second Trial Court) เพราะพิจารณาทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย เช่นเดียวกับศาลชั้นต้น ดังนั้น ศาลพิจารณา (Trial Court) ในประเทศฝรั่งเศสจึงมี 2 ชั้น คือ ศาลชั้นต้น และศาลชั้นอุทธรณ์ สำหรับศาลฎีกาเป็นศาลทบทวนข้อกฎหมาย (Review Court) เนื่องจากมีหน้าที่ทบทวนเฉพาะปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น ไม่มีหน้าที่พิจารณาปัญหาข้อเท็จจริง จึงไม่เป็น Trial Court⁵¹

2.3 การทบทวนคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา

ในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาของประเทศฝรั่งเศส ศาลอุทธรณ์มีอำนาจในการปรับปรุงแก้ไขคำพิพากษาได้อย่างสมบูรณ์ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย เพื่อเป็นหลักประกันความยุติธรรม เนื่องจากผู้พิพากษาในศาลชั้นต้นอาจพิจารณาพิพากษาคดีผิดพลาดได้ จึงจำเป็นต้องให้มีการพิจารณาใหม่โดยผู้พิพากษาที่มีประสบการณ์สูงกว่า⁵² กฎหมายจึงให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาคดีใหม่ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย⁵³ ซึ่งอาจจะพิพากษายืนตาม หรือพิพากษากลับคำพิพากษาศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ไม่อาจจะจำกัดอำนาจของตนเองโดยพิจารณาเฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย และส่งคดีกลับไปให้ศาลชั้นต้นชี้ขาดใหม่ในประเด็นปัญหาข้อเท็จจริง ศาลอุทธรณ์ต้องพิพากษาคดีทั้งหมดตามที่ยื่นอุทธรณ์มา ดังนั้น การพิจารณาปัญหาข้อเท็จจริงในคดีอาญาของศาลชั้นอุทธรณ์ซึ่งทำหน้าที่เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง (Second Trial Court) จึงให้มีตรวจสอบความจริงด้วยการสืบพยานซึ่งนำนักพยานหลักฐานโดยศาลที่ทำหน้าที่เป็น Second Trial Court ใหม่อีกครั้งในข้อเท็จจริงที่คู่ความยังอุทธรณ์ได้แย้งเนื่องจากแนวความคิดที่ให้ศาลมีอำนาจที่จะค้นหาความจริงได้ทุกวิถีทาง⁵⁴ นั่นเอง และประกอบกับประเทศ

⁵¹ รัตวี ดามี, อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ 4, น. 85-86.

⁵² ธนากร วรปรัชญากุล, อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ 51, น. 60.

⁵³ เห่งอ้าง, น. 59.

⁵⁴ ธีรพันธุ์ รัศมีทัต, อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ 50, น. 69.

ฝรั่งเศสเป็นประเทศที่ใช้กฎหมายระบบ Civil Law ในการพิจารณาคดีอาญามุ่งการค้นหาความจริงเพื่อให้ได้ความจริงแท้เป็นหลัก ศาลจึงมีบทบาทที่จะค้นหาความจริงได้มาก เช่นเดียวกับประเทศ Civil Law อื่น ๆ

จะเห็นได้ว่า การทำหน้าที่ศาลพิจารณาคดีชั้นที่สอง (Second Trial Court) ในศาลชั้นอุทธรณ์ของประเทศฝรั่งเศส มีการตรวจสอบความจริงในปัญหาข้อเท็จจริงที่มุ่งการค้นหาความจริงทุกวิถีทางให้ได้ความจริงแท้ ในการทำหน้าที่เป็นศาลพิจารณาคดีชั้นที่สอง (Second Trial Court) ในศาลชั้นอุทธรณ์จะตรวจสอบความจริงด้วยวิธีการสืบพยานซึ่งนำนักพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความจริงตามหลักของศาลพิจารณา (Trial Court) โดยจะทำการตรวจสอบเฉพาะในประเด็นข้อเท็จจริงที่คู่ความอุทธรณ์โต้แย้งเท่านั้น โดยกฎหมายก็ให้มีการตรวจสอบความจริงอย่างสมบูรณ์เต็มรูปแบบได้ สำหรับประเด็นที่ไม่มีการอุทธรณ์โต้แย้งก็เป็นอันยุติตามนั้น เช่นเดียวกับการตรวจสอบความจริงใน Second Trial Court ของประเทศอื่น ๆ

จากการศึกษาพบว่าระบบอุทธรณ์ของประเทศที่ใช้กฎหมายระบบ Civil Law และประเทศที่ใช้กฎหมายระบบ Common Law การอุทธรณ์ครั้งแรกเป็นสิทธิ ปัญหาข้อเท็จจริงจะสามารถอุทธรณ์ได้หนึ่งชั้นศาล เว้นแต่จะมีกฎหมายจำกัดห้ามไว้ในบางกรณี กล่าวคือเมื่อคู่ความไม่พอใจคำพิพากษาของศาลชั้นต้นก็สามารถอุทธรณ์ไปยังศาลสูงในปัญหาข้อเท็จจริงได้หนึ่งครั้ง แต่กรณีปัญหาข้อกฎหมายสามารถอุทธรณ์ต่อไปยังศาลสูงสุดได้อีก แต่จะต้องเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะเท่านั้น

สำหรับการพิจารณาปัญหาข้อเท็จจริงในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Civil Law ดังที่ได้ศึกษามาแล้วจะมุ่งการค้นหาความจริงเป็นจริง ศาลชั้นอุทธรณ์ที่มีหน้าที่พิจารณาปัญหาข้อเท็จจริงมีสภาพเป็นศาลพิจารณาคดีชั้นที่สอง (Second Trial Court) มีหน้าที่ในการค้นหาความจริงเช่นเดียวกับศาลชั้นต้นซึ่งเป็นศาลพิจารณา (Trial Court) ซึ่งพิจารณาทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ในการทำหน้าที่เป็น Second Trial Court นั้น ศาลจะใช้วิธีตรวจสอบความจริงด้วยการสืบพยานซึ่งนำนักพยานหลักฐานหาความน่าเชื่อถือในประเด็นข้อเท็จจริงที่มีการอุทธรณ์โต้แย้งนั้นด้วยตนเอง เนื่องจากการซึ่งนำนักความน่าเชื่อถือของพยานบุคคล จำเป็นต้องได้ฟังสำเนียงถ้อยคำ ได้เห็นอกกับปฏิกิริยาด้วยตัวของผู้นิิจฉัยเอง อันจะทำให้วินิจฉัยข้อเท็จจริงนั้นได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นการตรวจสอบความจริงสองชั้นศาล และเมื่อปัญหาข้อเท็จจริงนั้นได้รับการวินิจฉัยชี้ขาดโดย Second Trial Court แล้วก็จะยุติเพียงขั้นนี้ จะไม่มีการอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงขึ้นสู่ศาลสูงสุดไม่ว่ากรณีใด เนื่องจากได้รับการพิจารณาถึงสองครั้งถือว่าเป็นการพิจารณาคดีครบวงจรอย่างละเอียดรอบคอบดีแล้ว

ในประเทศที่ใช้กฎหมายระบบ Common Law ก็เช่นกัน การพิจารณาปัญหาข้อเท็จจริงเป็นหน้าที่ของศาลพิจารณา (Trial Court) ศาลสูงชั้นอุทธรณ์ที่ทำหน้าที่พิจารณาปัญหาข้อเท็จจริงก็จะมีสภาพเป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง (Second Trial Court) เช่น ศาล Crown Court ของประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นศาลสูงชั้นกลางในการพิจารณาอุทธรณ์จากศาล Magistrate Court หรือศาลที่มีเขตอำนาจทั่วไป (General Trial Court) ของประเทศสหรัฐอเมริกา ในกรณีพิจารณาอุทธรณ์จากศาลแขวงมลรัฐ (Magistrate Court) ซึ่งต้องพิจารณาปัญหาข้อเท็จจริง จึงมีหน้าที่เป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง (Second Trial Court) ในการทำหน้าที่เป็น Second Trial Court จะต้องค้นหาความจริงให้ปรากฏ โดยให้มีการตรวจสอบความจริงด้วยการสืบพยานเพื่อขังน้ำหนักความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานในประเด็นที่มีการอุทธรณ์โต้แย้ง เมื่อปัญหาข้อเท็จจริงได้รับการตรวจสอบความจริงถึงสองชั้นศาลก็จะยุติเพียงชั้นนี้ ถือว่าเป็นการพิจารณาอย่างรอบคอบดีแล้วจะไม่มีมีการอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงเป็นครั้งที่สองไม่ว่ากรณีใด เช่นเดียวกันกับการพิจารณาปัญหาข้อเท็จจริงในกฎหมายระบบ Civil Law

ส่วนการอุทธรณ์ฎีกาตามระบบกฎหมายของไทย ศาลอุทธรณ์จะพิจารณาความน่าเชื่อถือจากการศึกษาจะพบว่าประเทศอังกฤษ การอุทธรณ์ครั้งแรกจากศาลชั้นต้นนั้น คู่ความอุทธรณ์ได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย โดยอุทธรณ์จาก Magistrate Court ไปยัง Crown Court ในฐานะของศาลอุทธรณ์ เพื่อตรวจสอบความจริงในพยานหลักฐานในคดีโดยการสืบพยานใหม่ ในประเด็นที่มีการโต้แย้งในอุทธรณ์ และปัญหาข้อเท็จจริงในคดีจะยุติในชั้นอุทธรณ์นี้ สาเหตุที่ศาลอุทธรณ์ของประเทศอังกฤษไม่ทำการสืบพยานหลักฐานใหม่ ยกเว้นกรณีที่คู่ความอ้างถึงพยานหลักฐานใหม่เนื่องจากศาล Crown Court ของประเทศอังกฤษ จะพิจารณาคดีอาญาโดยอาศัยคณะลูกขุน (Jury) จึงน่าเชื่อว่าความผิดพลาดในการพิจารณาพยานหลักฐานในคดีเกิดขึ้นได้ยาก ส่วนประเทศฝรั่งเศส การอุทธรณ์จากศาลชั้นต้นไปยังศาลอุทธรณ์ ทำได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย โดยศาลอุทธรณ์มีฐานะเป็นศาลพิจารณาชั้นที่สอง (Second Trial Court) โดยประเด็นในคดีที่ไม่มีการอุทธรณ์จะถือเป็นที่ยุติ ส่วนปัญหาที่มีการอุทธรณ์ขึ้นมาจะยุติต่อเมื่อศาลอุทธรณ์ได้มีการวินิจฉัยโดยการสืบพยานหลักฐานกันใหม่ เฉพาะในประเด็นที่ได้มีการอุทธรณ์โต้แย้งเท่านั้น ส่วนการอุทธรณ์ครั้งที่สองทำได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย และการอุทธรณ์ครั้งแรกนี้ ถือเป็นสิทธิของคู่ความที่จะอุทธรณ์ได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย เว้นแต่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้ ส่วนการอุทธรณ์ครั้งที่สองหรือการฎีกา นั้นไม่ใช่สิทธิของคู่ความ การอุทธรณ์ในครั้งที่สองจึงต้องได้รับความเห็นชอบและการรับรองจากศาลสูง (House of Lords) ในการพิจารณาอุทธรณ์ในครั้งที่สองนั้นก่อน และจะอุทธรณ์ได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายที่มีความ

สัมพันธ์กับประโยชน์สาธารณะเท่านั้น เช่นเดียวกับประเทศอังกฤษ โดยอุทธรณ์ครั้งที่สองหรือฎีกาได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะเท่านั้น และต้องได้รับการรับรองและเห็นชอบหรือได้รับการอนุญาตจากศาลสูงผู้พิจารณาก่อน

2.4 สิทธิและข้อจำกัดในการอุทธรณ์ฎีกาในคดีอาญา

สิทธิในการอุทธรณ์ของประเทศฝรั่งเศส เมื่อคู่ความฝ่ายใดเห็นว่าตนได้รับความเสียหายจากการพิพากษาของศาลชั้นต้น ก็อาจยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ได้ นอกจากนี้ในบางกรณีที่กฎหมายเห็นว่าไม่สมควรที่จะให้อุทธรณ์ ซึ่งเป็นไปตามหลัก “The double degreé jurisdiction” หมายความว่า การอุทธรณ์คำวินิจฉัยใด ๆ ก็ตามสามารถกระทำได้หนึ่งครั้ง โดยปกติถือว่าเป็นสิทธิของคู่ความในคดีที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาพิพากษาจากศาลสองศาลที่ต่างกัน ซึ่งมีลำดับชั้นศาลที่ต่างกันภายใต้เงื่อนไขอย่างเดียวกัน โดยศาลชั้นต้นเป็นศาลลำดับแรก ส่วนศาลอุทธรณ์เป็นศาลลำดับที่สอง ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันความยุติธรรม เนื่องจากผู้พิพากษาในศาลชั้นต้นอาจพิจารณาพิพากษาคดีผิดพลาดได้ จึงจำเป็นต้องให้มีการพิจารณาทบทวนใหม่โดยผู้พิพากษาที่มีประสบการณ์สูงกว่า ซึ่งโดยปกติแล้วศาลสองศาลที่แตกต่างกันย่อมไม่น่าที่จะกระทำสิ่งที่ผิดพลาดร่วมกัน⁵⁵ และในการอุทธรณ์นั้นสามารถอุทธรณ์ได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย รวมถึงอุทธรณ์โดยกล่าวหาว่าการพิจารณาคดีของศาลชั้นต้นผิดพลาดด้วย⁵⁶

โดยปกติ เมื่อศาลตัดสิน (Juridiction de jugement) มีคำพิพากษา คู่ความก็สามารถอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลตัดสินได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริง และปัญหาข้อกฎหมายไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญา เว้นแต่คำพิพากษาของศาลลูกขุน (Cour d' assises) เกี่ยวกับปัญหาข้อเท็จจริงหรือข้อเท็จจริงปนข้อกฎหมาย ต้องอุทธรณ์ไปยังศาลลูกขุนชั้นอุทธรณ์ (Cour d' assises d' appel) ในกรณีที่เป็นการพิพากษาลงโทษ ผู้ที่มีอำนาจอุทธรณ์ได้ คือ จำเลยผู้ถูกลงโทษและเจ้าพนักงานของรัฐที่ใช้อำนาจฟ้องคดี แต่ถ้าเป็นคำพิพากษายกฟ้อง ผู้มีอำนาจอุทธรณ์จำกัดเฉพาะอัยการ⁵⁷ การสั่งรับหรือไม่รับอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลลูกขุนในปัญหาข้อเท็จจริง

⁵⁵ ธนกร วรปรัชญากุล, “ระบบศาลยุติธรรมและการขอให้มีการทบทวนคำพิพากษาของศาลในประเทศฝรั่งเศส”, *ตุลพาท*, เล่มที่ 1 ปีที่ 51, น. 60 (มกราคม – เมษายน 2547).

⁵⁶ ชาญณรงค์ ปรานีจิตต์ และคณะ, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 6*, น. 112.

⁵⁷ อุทัย อาทิวรา, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 46*.

เป็นอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญา สำหรับการอุทธรณ์เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายของศาลอุทธรณ์ให้อุทธรณ์โดยตรงไปยังศาลฎีกา⁵⁸

จะสังเกตได้ว่า การอุทธรณ์ครั้งแรกถือว่าเป็นสิทธิ ผู้ที่มีสิทธิจะยื่นอุทธรณ์ได้ต้องเป็นคู่ความในศาลชั้นต้นซึ่งมีส่วนได้เสียในคดีและต้องได้รับประโยชน์ในการอุทธรณ์ นอกจากนี้บุคคลภายนอกที่มีส่วนได้เสียในคดีก็สามารถยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลได้ และเมื่อศาลพิจารณาถึงพฤติกรรมการฟ้องคดีแล้ว ศาลอาจเรียกบุคคลนั้นเข้ามาในคดีด้วย ทายาทของผู้ตายที่เป็นคู่ความในคดีก็สามารถอุทธรณ์แทนคู่ความเดิมได้ สำหรับสิทธิอุทธรณ์ในครั้งที่สองคู่ความมีสิทธิยื่นอุทธรณ์ได้เฉพาะในปัญหาข้อกฎหมาย เมื่อได้รับความเห็นชอบจากศาลฎีกา แต่ถูกจำกัดในปัญหาข้อเท็จจริงให้สามารถมีสิทธิอุทธรณ์ได้เพียงครั้งเดียว โดยข้อเท็จจริงนั้นจะยุติเพียงศาลชั้นอุทธรณ์

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า ในประเทศฝรั่งเศสซึ่งใช้กฎหมายระบบ Civil Law ศาลมีบทบาทมากในการค้นหาความจริง เปิดโอกาสให้คู่ความมีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้นได้ ไม่จำกัดว่าเป็นปัญหาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมาย ในลักษณะเปิดกว้าง แม้ในกรณีที่ศาลชั้นต้นได้ตรวจสอบความจริงอย่างละเอียดรอบคอบแล้วก็ตาม เช่น คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ (Cour d'assises) อาจเนื่องมาจากความคิดที่ว่า คดีที่ตัดสินโดยศาลอุทธรณ์ซึ่งเป็นคดีร้ายแรง ควรได้รับการพิจารณาถึงสองครั้งในชั้นศาลที่ต่างกัน เพื่อเป็นการตรวจสอบความจริงที่มีการกลั่นกรองอย่างละเอียดรอบคอบยิ่งขึ้น

⁵⁸ ชาญณรงค์ ปราณจิตต์ และคณะ, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 6, น. 113.